D·N
9/5 1954

Kring problemet McCarthy

Den berömde amerikanske radiokommentatorn Elmer Davis har i ett utmärkt, nyligen utgivet arbete (But We Were Born Free) diskuterat bakgrunden till problemet McCarthy. Hur är det möjligt att senatorn från Wisconsin — gång efter annan överbevisad om rena skurkstreck och den grövsta lögnaktighet — kunnat jämte sina många gelikar i miniatyrformat vinna vidlig publicitet och ett betydande följe i det land vars författning och traditioner i den medborgerliga friheten ser ett omistligt värde?

En förklaring är att skilda politiska tendenser — det vore missvisande att tala om åsikter — här funnit en samlingspunkt. McCarthy inger sympati hos isolationisterna, som avskyr England och Frankrike endast något mindre än Ryssland, hos de konservativa (bland dem flera stödjande kapitalister), som i kommunism och socialism ser ungefär samma sak och som i regeringspolitiken sedan tjugu år, även Eisenhowers, spårar en farlig radikalism, hos antifemi-nister och fackföreningsfiender hos machiavellister, som vill begagna kommunistfrukten för att nå makt. Men härtill kommer folk som lever i fruktan, okunnighet och hat och därför lyssnar till alla misstankar och skräckprofetior, som till hela sin psykiska hållning är redo till förföljelser. Dessa andligen och till stor del även materiellt fattiga har vid skilda tillfällen bildat resonansbotten för våldsamma och vettlösa agitationer. De stödde det främlingshatande Know-nothing-partiet för över hundra år sedan, de var kärnan i det nya Ku Klux Klan, som med sin hätskhet mot katoliker, judar, negrer och liberaler svepte över Södern och Mellanvästern ännu för trettio år sedan. Då denna bottenssats piskas upp av skickliga propagandister, av "andens begravningsentreprenörer", för att bruka Trumans uttryck, uppstår risk för en förvridning av den amerikanska demokratin — knappast för denna demokratis undergång.

Davis uppskattar, med full insikt om det tvivelaktiga i sådana uppskattningar, detta psykiska proletariat till 15 à 20 miljoner. Han går inte in på frågorna varför gruppen är så stor, om den är större eller mindre än i europeiska länder, hur den socialt är sammansatt. Det är vanskliga frågor, som gärna besvaras med lösa generaliseringar av marxistisk eller psykoanalytisk typ. En synpunkt som ligger nära till hands för var och en med någon kunskap om Amerika skall här nämnas. Konformismen är i detta land större än i de europeiska demokratierna, kanske beroende på att med invandringen följt ett särskilt behov av formande och anpassning. Att vara lik grannarna, det synes i högre grad än exempelvis hos oss uppfattas som det enda vettiga. Därmed följer en art av antiintellektualism, eller rättare av misstro mot den självständiga intelligensen. Det är inte den lysande antiintellektualismen i insiktens och trötthetens tecken som förkunnats av de förtvidiska klerkerna, utan en oreflekterad och självfallen avsmån mot det avvikande och egenartade, som med all rätt befaras spira ur fritt tänkande. Denna likformighetens aggression ofta enfald har uppmuntrats av de politiska och religiösa ledarna, som i demokratins namn kurtiserar genomsnittet och medelmåttan, alltför ofta med en berättigad känsla av främlingskap. Där har McCarthyismen en av sina tillgångar, och att beteckna intellektuella som "egghead" har blivit en av rörelsens viktaste mededer. Genidyrkan är svår, men kretindyrkan är värre; dess spridning är en av de traditionella svagheterna i amerikansk debatt, trots de storartade vetenskapliga och litterära insatserna. Delvis beror detta på att partisystemet av gammalt har nödgat politikerna att lika mycket vädja till personer som till åsikter — den tilltalande sidan av inriktningen (den viserligen ofta i praktiken misslyckade inriktningen) på karaktär och moral i amerikansk politik.

Att McCarthy, och i mindre grad andra republikanska och demokratiska senatorer, fått en så framträdande position i hetskampanjen beror till en icke ringa del på mera tekniska omständigheter. Kongressutskotten självständighet och rätt att anställa förhör har i många fall varit av uppenbart värde; inte sällan har grova missbruk inom förvaltningen och även inom enskilda organisationer och företag avslöjats genom en djärv och tilltagsam utskottsundersökande. Under de senaste åren har emellertid McCarthy och hans kolleger använt sina befogenheter som utskottsledare med en exceptionell hänsynslöshet; även om de inte överskridit författningens formella bestämmelser, har de inkräktat på exekutivens område i strid med den maktfördelningsprincip som författningen bygger. Och de har gjort det för att främja sina egna politiska intressen genom beskyllningar och misstänkliggöranden av den mest gemena art. Kongressutskotten har på detta sätt blivit ett slags extraordinära domstolar, som visserligen inte kan döma till straff, men som — utan varje laglig ordning eller på de mest ståndiga indicier — kan beröva en person hans goda namn och rykte och i många fall hans levebröd. Utan en ändring i bestämmelser eller praxis tenderar utskotten som undersökningsorgan att bli en skamfläck på det amerikanska statsskicket.

"Vad en senator säger är alltid nyheter." Det är, påpekar Davis, en av anledningarna till att McCarthy och hans stallbröder fått en så oerhörd publicitet. Detta gäller inte minst de bästa tidningarna, som håller på grundsatsen att referaten skall vara objektiva och fullständiga samt att tidningens åsikter blott skall komma fram på ledarplats. Följden blir att en av McCarthy framförd anklagelse ofta under den feta rubriken sprids över hela unionen utan att ens påtagliga osanningar samtidigt blir brännmärkta; sedan kanske en ledare efter några dagar talar om att McCarthy ljugit som vanligt. Det har därför hävdats att tidningarna måste ändra sina referatmetoder; det blir kanske nödvändigt att varje gång McCarthy referenas anföra om att han är en ökänd lögnare och sannolikt också ljugit i det relaterade fallet. Det är svårt att fastställa någon regel som här tillgodoser både kravet på nyheter utan färgläggning och kravet på rent upplysning av läsarna. Dess bättre blir problemet ytterst sällan aktuellt i vårt land: endast kommunisterna ljuger lika oförfärat som McCarthy, de har ringa publicitet, och folk vet vad de går för.

Med tilltalande likas vänder sig Davis mot de feta rubriker som kommunister som spelar så stor roll i hetskampanjen. Detras "enda anspråk på trovärdighet är att de förut tillhört en organisation av lögnare". Den sorten av argument är det egentligen inte värt att bemöta. Men i sak och tyvärr även i form sådan att den kräver ett bemötande.

Innan jag går in på sakfrågan vill jag först klarlägga det yttre händelseförloppet beträffande det rykt-likomma bevismaterialet, så att läsaren själv kan bedöma huruvida det från min sida rör sig om en "skicklig incensat kupp". som ljungman uttrycker det. Bätte förhållandes är att jag själv inte hade någon aning om det nytillkomna bevismaterialet förrän kvällen före riksdagsdebatten. Jag erhöll då kännedom om materialet genom generaldirektör Dahlgren. Denne var ju på sin tid chef för finansdepartementets rättsavdelning och hade nu ånyo kommit i kontakt med frågan därigenom att han kallats till det sammanträde med statsutskottets femte avdelning vid vilket Ljungman lämnade tillfälle att redogöra för sin syn på saken. Generaldirektör Dahlgren har meddelat mig att han vid tiden för nämnda utskottssammanträde helt saknade kännedom om det nya bevismaterialet. Han hade inte heller då anseett sig ha anledning att efterforska dettas bevismaterial, eftersom han ansett sig böra utan vidare taga Ljungmans uppgifter för goda. Endast några dagar före riksdagsdebatten hade generaldirektör Dahlgren erhållit kännedom om att Ljungmans uppgifter inte skulle vara riktiga och hade då omedelbart gått i författning om att få fram ett så fullständigt material som möjligt. Helt var materialet emellertid inte klart förr än på kvällen den 27 april, då jag fick handlingarna.

Efter denna redogörelse för fakta anser jag mig med fullt förtroende kunna överlåta åt läsarna att själva bedöma huruvida jag gjort mig skyldig till någon "skickligt incensatt kupp", genom att det nya bevismaterialet inte framlades förrän vid riksdagsdebatten.

Jag övergår härefter till själva sakfrågan.

Läfco och dess medhjälpare har hela tiden gjort gällande att Läfco skulle av kontrollstyrelsen ha behandlats hårdare än andra skattskyldiga, i det att man tog ut varuskatt retroaktivt från Läfco, medan andra affärsidkare skulle ha fått betala skatt först från den tidpunkt då tillverkaren uppmärksammades på sin skatteplikt. Däreet så skulle vara fallet, hade detta utan tvivel utgjort ett stöd för Läfcos anspråk. Från myndigheternas sida har man emellertid hela tiden bestritt att någon mannaman skulle ha förekommit.

Om denna sak skriver Ljungman i sin till statsutskottets femte avdelning ingivna skrift följande: "Av handlingarna I Läfcoärendet — som jag ånyo fullständigt genomgått — framgår vidare att kontrollstyrelsen i flera fall beträffande andra tillverkare än Läfco lätt sig nöja med att utaga varuskatt först från den tidpunkt, då tillverkaren gjorts uppmärksam på skatteplikten (fen. nämnda fall äro Gema, Brunol, Hafnia, Onos och Svenska Suckatfabriken)."

Det är sålunda ett lärorvärt faktum att — i motsats till vad Ljungman — att jag skrivelse till statsutskottets femte avdelning uppgivit — fyra av de av honom nämnda bolagen fått betala retroaktiv skatt.

Jag tror att jag efter denna redogörelse har rätt i antagandet att läsaren att själv avgöra om det är jag eller Ljungman som kan kritiseras för oriktig uppgift.

Sigurd Lindholm

Professor Ljungman svarar:

Herr Lindholm meddigver, att han i riksdagsdebatten uppgivit, med hän lär "en felaktig detaljuppgift". I själva verket intog denna oriktiga uppgift, som f. ö. under debatten fick gängse uppfattning, en fullständigt central ställning i hans eljest ondöligt detaljrika "bevisföring". Herr Lindholm påstod nämligen, att han vid två tillfällen — utan att det förhöll sig likadant med de övriga fem företagen — vikt, som jag förut visat och Lindholm nu icke heller synes bestrida, var oriktigt beträffande den alla. Härmed rasar också hela grunden för herr Lindholms påstående, att de fem företagen behandlats på samma sätt som Läfco.

Vissa kan man misstaga sig på ett datum. Men i detta fall gällde det alltså faktiskt fem enkla data, som han här uttryckligen uppger att kontrollstyrelsen icke ansett sig böra ge någon retroaktiv skatt av de nämnda fem bolagen. Det nya bevismaterialet, som jag åberopade vid riksdagsdebatten, visar emellertid att Ljungmans uppgifter är oriktiga beträffande Onos, Gema, Brunol och Hafnia. Det är detta som är det väsentliga, och det är den saken som inte bör bortskymmas genom andras resonemang — beträffande Svenska Suckatfabriken ligger förhållandena till på ett särskilt sätt: jag återkommer senare till denna fråga.

Ljungmans skrift ger givetvis att det ifrågavarande bevismaterialet återges mera fullständigt. Följande är det väsentligt här framlagda.

1) Beträffande Onos prövades frågan om retroaktivt uttagande av skatteläget tillverkade "ersättningsbilarier" 1 december 1941. Onos erhöll den 31 december 1941 besked att varuskatt skulle erläggas från den 1 januari 1942 och att kontrollstyrelsen skulle återkomma till frågan om Onos skyldighet att retroaktivt erlägga varuskatt för tiden före årsskiftet. Gema beslöt att Onos retroaktivt skulle erläggas varuskatt för tiden före årsskiftet och med varuskattförordningens ikraftträdande den 26 maj 1941 till fullo slut.

2) Gemas skyldighet att erläggas varuskatt för "Miami solberunolja" prövades av kontrollstyrelsen den 17 juli 1942. Gema förklärades då att det ålåg varuskatt från den 1 juli 1942, varjämte kontrollstyrelsen meddelade att Gema senare skulle erhålla besked om den retroaktiva skatten för tiden före den 1 juli 1942. Den 10 september 1942 erhöll Gema beskedet att varuskatt skulle utgå retroaktivt för all försäljning av ifrågavarande preparat under hela år 1942; att skatten i detta fall uttoges retroaktivt allenast från den 1 januari 1942 berodde på att andra tillverkare inom denna grupp tillverkats skatt från sistnämnda dag.

På denna punkt råkade jag i riksdagsdebatten tyvärr lämna en felaktig detaljuppgift, något som måhända är förklarligt med hänsyn till att jag ju fått detta material först kvällen innan. Jag uppgav nämligen att skatten uttoges retroaktivt av Gema från den 26 maj 1941. Rätta förhållandet är att kontrollstyrelsen tydligen förde Gema uppgift om dess försäljningar för tiden från den 26 maj 1941, men att skatten slutligen uttoges retroaktivt endast för tiden från den 1 januari 1942. Kvar står emellertid att Ljungmans uppgift om att skatt icke uttagits retroaktivt av Gema var klart oriktig, eftersom skatt utgår retroaktivt för något över ett halvt år; man bör i detta sammanhang hålla i minnet att den retroaktiva skatt som Läfco fått betala också gällde cirka ett halvt års tillverkning.

3) Beträffande Brunol är sakförhållandet detsamma som beträffande Gema, dvs. retroaktiv skatt.

4) Vad angår Hafnia har detta bolag inte kunnat återfinnas i kontrollstyrelsens register som tillverkare enligt varuskatteförordningen. Däremot har bolaget den 19 februari 1944 av kontrollstyrelsen förklarats skattskyldigt enligt förordningen den 21 juni 1940, nr 621, angående avgift för andre som användes för framställning av gräddis. Skatten utgår enligt kontrollstyrelsens första beslut icke retroaktivt, men Hafnia erhöll besked att kontrollstyrelsen senare skulle taga ställning till den retroaktiva skatten. Senare under år 1944 förpliktades Hafnia att erlägga skatt retroaktivt för en tid av fem månader före det första beslutets dag, dvs. för den tid då Hafnia saknat den skattepliktiga tillverkningen.

5) Beträffande Svenska Suckatfabriken ligger det till på följande sätt. Vid varuskattelförordningens ikraftträdande var kontrollstyrelsen tydligen själv tveksam om skatteplikt för suckat förelåg eller inte. Bedrä angående varan fattades icke förrän den 31 december 1941, då varan förklarades skattefri. Skatt uttoges då icke retroaktivt. Anledningen härtill var att inte någon klar grund för retroaktiv skatt för varan under de gångna månaderna och att principen om likartad behandling av alla skattskyldiga inom samma grupp, såsom inte beträffande någon av tillverkarna, krävde att skatt uttogs retroaktivt. Alla tillverkarna inom branschen hade ju sedan länge förutsatts i likalydande skrivelser om saken.

Sammanfattningsvis vill jag alltså fastslå att — i motsats till vad Ljungman i sin skrivelse till statsutskottets femte avdelning uppgivit — fyra av de av honom nämnda bolagen fått betala retroaktiv skatt.

Jag tror att jag efter denna redogörelse har rätt i antagandet att läsaren att själv avgöra om det är jag eller Ljungman som kan kritiseras för oriktig uppgift.

Sigurd Lindholm

"Riksdagsman Lindholm och sanningen om Lifaco"

En replikväxling mellan riksdagsmannen S. Lindholm och professor S. Ljungman.

I Dagens Nyheter för den 5 maj lämnar professor Sigurd Lindholm en förklaring över Ljungmans uppgifter i mitt utlåtande angående "Riksdagsman Lindholm och sanningen om Lifaco". Ljungmans framställning är både i sak och tyvärr även i form sådan att den kräver ett bemötande.

Innan jag går in på sakfrågan vill jag först klarlägga det yttre händelseförloppet beträffande det nytillkomna bevismaterialet, så att läsaren själv kan bedöma huruvida det från min sida rör sig om en "skickligt incensat kupp", som ljungman uttrycker det. Bätte förhållandes är att jag själv inte hade någon aning om det nytillkomna bevismaterialet förrän kvällen före riksdagsdebatten. Jag erhöll då kännedom om materialet genom generaldirektör Dahlgren. Denne var ju på sin tid chef för finansdepartementets rättsavdelning och hade nu ånyo kommit i kontakt med frågan därigenom att han kallats till det sammanträde med statsutskottets femte avdelning vid vilket Ljungman lämnade tillfälle att redogöra för sin syn på saken. Generaldirektör Dahlgren har meddelat mig att han vid tiden för nämnda utskottssammanträde helt saknade kännedom om det nya bevismaterialet. Han hade inte heller då anseett sig ha anledning att efterforska dettas bevismaterial, eftersom han ansett sig böra utan vidare taga Ljungmans uppgifter för goda. Endast några dagar före riksdagsdebatten hade generaldirektör Dahlgren erhållit kännedom om att Ljungmans uppgifter inte skulle vara riktiga och hade då omedelbart gått i författning om att få fram ett så fullständigt material som möjligt. Helt var materialet emellertid inte klart förr än på kvällen den 27 april, då jag fick handlingarna.

Efter denna redogörelse för fakta anser jag mig med fullt förtroende kunna överlåta åt läsarna att själva bedöma huruvida jag gjort mig skyldig till någon "skickligt incensatt kupp", genom att det nya bevismaterialet inte framlades förrän vid riksdagsdebatten.

Jag övergår härefter till själva sakfrågan.

Läfco och dess medhjälpare har hela tiden gjort gällande att Läfco skulle av kontrollstyrelsen ha behandlats hårdare än andra skattskyldiga, i det att man tog ut varuskatt retroaktivt från Läfco, medan andra affärsidkare skulle ha fått betala skatt först från den tidpunkt då tillverkaren uppmärksammades på sin skatteplikt. Däreet så skulle vara fallet, hade detta utan tvivel utgjort ett stöd för Läfcos anspråk. Från myndigheternas sida har man emellertid hela tiden bestritt att någon mannamån skulle ha förekommit.

Om denna sak skriver Ljungman i sin till statsutskottets femte avdelning ingivna skrift följande: "Av handlingarna I Läfcoärendet — som jag ånyo fullständigt genomgått — framgår vidare att kontrollstyrelsen i flera fall beträffande andra tillverkare än Läfco lätt sig nöja med att utaga varuskatt först från den tidpunkt, då tillverkaren gjorts uppmärksam på skatteplikten (fen. nämnda fall äro Gema, Brunol, Hafnia, Onos och Svenska Suckatfabriken)."

Det är sålunda ett lärorvärt faktum att — i motsats till vad Ljungman — att jag skrivelse till statsutskottets femte avdelning uppgivit — fyra av de av honom nämnda bolagen fått betala retroaktiv skatt.

Jag tror att jag efter denna redogörelse har rätt i antagandet att läsaren att själv avgöra om det är jag eller Ljungman som kan kritiseras för oriktig uppgift.

Sigurd Lindholm

Professor Ljungman svarar:

Herr Lindholm meddigver, att han i riksdagsdebatten uppgivit, med hän lär "en felaktig detaljuppgift". I själva verket intog denna oriktiga uppgift, som f. ö. under debatten fick gängse uppfattning, en fullständigt central ställning i hans eljest ondöligt detaljrika "bevisföring". Herr Lindholm påstod nämligen, att han vid två tillfällen — utan att det förhöll sig likadant med de övriga fem företagen — vikt, som jag förut visat och Lindholm nu icke heller synes bestrida, var oriktigt beträffande den alla. Härmed rasar också hela grunden för herr Lindholms påstående, att de fem företagen behandlats på samma sätt som Läfco.

Vissa kan man misstaga sig på ett datum. Men i detta fall gällde det alltså faktiskt fem enkla data, som han här uttryckligen uppger att kontrollstyrelsen icke ansett sig böra ge någon retroaktiv skatt av de nämnda fem bolagen. Det nya bevismaterialet, som jag åberopade vid riksdagsdebatten, visar emellertid att Ljungmans uppgifter är oriktiga beträffande Onos, Gema, Brunol och Hafnia. Det är detta som är det väsentliga, och det är den saken som inte bör bortskymmas genom andras resonemang — beträffande Svenska Suckatfabriken ligger förhållandena till på ett särskilt sätt: jag återkommer senare till denna fråga.

Kritiken av nådepolitiken

I likhet med partivännerna i konstitutionsutskottet — hävdar Morgon-Tidningen (s) att "inga berättigade principiella anmärkningar kan riktas mot användningen av nådeinstitutet". Som stöd för detta påstående hänvisas bland annat till professor Strahls framställning i Dagens Nyheter för några dagar sedan. Det är artikelförfattarens sak att avgöra om han vill bli åberopad på det sättet. Inte heller han förefall trots all välvilja riktigt nöjd med den nuvarande ordningen. Att förvandla nådeprövningen till en extrainstans, höjd över lagar som domstolarna måste följa, är att lika ett hemligt, okontrollerat förfarande med hårt straff, en omedgörlighet utrymme för godtyckliga personliga instater fälla utslaget, och få jurister och lekmän med praktisk erfarenhet från rättslivet torde betvivla ett sådant system som tillfredsställande. Detta inte bara med tanke på justitiemisinisterns arbetsbelastning (hr Strahls bekymmer) utan även med hänsyn till bristerna i ett politiskt statsråds kompetens, en kombination av ovillkorligt ansvar och villkorligt domsrätt som domstolarna är förbjudna att använda. Den nyaste brottsförebyggande åtgärden, uppvaktan, är ett annat exempel på justitieministerns lust att i en hastig vändning ge förgrundsplatsen åt lagstiftarens makt över den enskilde.

Det som i likhet med professor Strahl anser att straffregleringen och kriminalvård bör "uppmärksam" och differentieras bör se till att arbetet på dessa reformer påskyndas. Aberopandet av svagheter i nämnda hänseenden återfaller närmast på justitieministern. Det är han som främst har ansvaret för att reformerna drivjer, att fängelsesvärden släpar efter, att straffverkställigheten ofta ger avskräckande resultat. Då borde han koncentrera sig på dessa viktiga uppgifter i stället för att ägna en så stor del av sin tid åt papperstudier i de växande nådehandlingarna. Nådepolitiken får inte förvandlas till någon sorts surrogat för utebliva reformer, försummade lagstiftningsinitiativ — det vore från justitieministerns sida att lopa ifrån det reella ansvaret. Tanken att en fristående organisera en fjärde instans ovanpå de tre som vi har verkar också missriktad. Domstolsväsendet behöver förbättras — det går trögt på sina håll — men knappast genom att man bygger på höjden.

Till höger om högern

har Ohlin ställt sig

genom att några penninginsamlare i en skrivelse konstaterat vad alla vet, att socialdemokraterna ser sin farligaste motståndare i folkpartiet: det enda parti som påtagligt kan hota dess ställning". Så heter det i Aftontidningen (s), som fiskat upp dokumentet — det tycks vara riktat till ett antal företagare med sympatier för den liberala sidan i "striden mellan frihet och statsdirigism" och anklagades fördel plägar ju anges i de förundersökningar, som står till rättens förfogande. Man kan också vara ganska övertygad om, att lekmannasinnemden, med den sammansättning den nu har, mycket effektivt vaker över, att samtliga förmildrande faktorer kommer under rättens omprövning, innan dom fäller.

Detta gör inte — vi betonar det ånyo — nådeinstitutet överflödigt. Vad som dock synes absolut onödigt, är den nådeförlängning på lösande band justitieministern förtitter med. Denna sätter hela vårt rättssystem i gungning och skapar uppenbara och betydande orättvisor . . . Vad finns det för mening med, att de stora hovarna skall sättningen på het, mycket effektivt vaker över, att samtliga förmildrande faktorer kommer under rättens omprövning, innan dom fäller.

Detta gör inte — vi betonar det ånyo — nådeinstitutet överflödigt. Vad som dock synes absolut onödigt, är den nådeförlängning på lösande band justitieministern förtitter med. Denna sätter hela vårt rättssystem i gungning och skapar uppenbara och betydande orättvisor . . . Vad finns det för mening med, att de stora hovarna skall sättningen på het, mycket effektivt vaker över, att samtliga förmildrande faktorer kommer under rättens omprövning, innan dom fäller.

Kritiken av nådepolitiken

I likhet med partivännerna i konstitutionsutskottet — hävdar Morgon-Tidningen (s) att "inga berättigade principiella anmärkningar kan riktas mot användningen av nådeinstitutet". Som stöd för detta påstående hänvisas bland annat till professor Strahls framställning i Dagens Nyheter för några dagar sedan. Det är artikelförfattarens sak att avgöra om han vill bli åberopad på det sättet. Inte heller han förefall trots all välvilja riktigt nöjd med den nuvarande ordningen. Att förvandla nådeprövningen till en extrainstans, höjd över lagar som domstolarna måste följa, är att lika ett hemligt, okontrollerat förfarande med hårt straff, en omedgörlighet utrymme för godtyckliga personliga instater fälla utslaget, och få jurister och lekmän med praktisk erfarenhet från rättslivet torde betvivla ett sådant system som tillfredsställande. Detta inte bara med tanke på justitieministerns arbetsbelastning (hr Strahls bekymmer) utan även med hänsyn till bristerna i ett politiskt statsråds kompetens, en kombination av ovillkorligt ansvar och villkorligt domsrätt som domstolarna är förbjudna att använda. Den nyaste brottsförebyggande åtgärden, uppvaktan, är ett annat exempel på justitieministerns lust att i en hastig vändning ge förgrundsplatsen åt lagstiftarens makt över den enskilde.

Det som i likhet med professor Strahl anser att straffregleringen och kriminalvård bör "uppmärksam" och differentieras bör se till att arbetet på dessa reformer påskyndas. Aberopandet av svagheter i nämnda hänseenden återfaller närmast på justitieministern. Det är han som främst har ansvaret för att reformerna drivjer, att fängelsesvärden släpar efter, att straffverkställigheten ofta ger avskräckande resultat. Då borde han koncentrera sig på dessa viktiga uppgifter i stället för att ägna en så stor del av sin tid åt papperstudier i de växande nådehandlingarna. Nådepolitiken får inte förvandlas till någon sorts surrogat för utebliva reformer, försummade lagstiftningsinitiativ — det vore från justitieministerns sida att lopa ifrån det reella ansvaret. Tanken att en fristående organisera en fjärde instans ovanpå de tre som vi har verkar också missriktad. Domstolsväsendet behöver förbättras — det går trögt på sina håll — men knappast genom att man bygger på höjden.

Även de som anser nådeinstitutet ha en både önskvärd och nyttig funktion har mycket svårt att inse det av rättsliga synpunkter förvarbara i de tendenser från justitieministerns sida som här skymtar. Det är att märka att den villkorliga domen har tillkommit liksväl som lekmannasinnemden just ur synpunkten att icke blott lagens bokstav utan också dess anda skall få komma till uttryck i rättskipningen:

Detta sker i underrätterna, där alla sociala synpunkter eller andra förmildrande omständigheter beaktas. Allt som kan anföras till den anklagades fördel plägar ju anges i de förundersökningar, som står till rättens förfogande. Man kan också vara ganska övertygad om, att lekmannasinnemden, med den sammansättning den nu har, mycket effektivt vaker över, att samtliga förmildrande faktorer kommer under rättens omprövning, innan dom fäller.

Detta gör inte — vi betonar det ånyo — nådeinstitutet överflödigt. Vad som dock synes absolut onödigt, är den nådeförlängning på lösande band justitieministern förtitter med. Denna sätter hela vårt rättssystem i gungning och skapar uppenbara och betydande orättvisor . . . Vad finns det för mening med, att de stora hovarna skall sättningen på het, mycket effektivt vaker över, att samtliga förmildrande faktorer kommer under rättens omprövning, innan dom fäller.

PRESSGRANNAR

Att det riksbekanta Linköpingsfallet utgör ett exempel på ett nådeinstitut i förfall är vara svårt att bestrida, anmärker Svenska Morgonbladet (fp) apropå några meddelanden om konstitutionsutskottets protokollsgranskning:

Här rör det sig om en person, som blivit anklagad och dömd för svåra bedrägeribrott, som förmanat sex människor i blygsamma förmögenhetsvillor stora förluster, de har enligt tilgängare uppgifter i ortspressen förlorat vad de lyckats spara ihop, medan mannen själv levt i ett luxuslet hem och åtminstone tidvis rört sig med stora inkomster. Man måste säga, att inför fall som dessa: stadi en sådan få nåd och straffindring, vem kan då stätas utanför nådeinstitutet som? Ingen med ett nådeinstitut måste vil vara, att det hålles inom viss

Direktörsstolen
en amerikansk roman av Cameron Hawley
har blivit omtalad därför att den utan förutfattade meningar, och utan att författaren utgår ifrån att det *måste* vara en satir, handlar om affärsvärlden, om män som syssla med att tillverka och sälja saker och om deras kamp för företaget och än egen framgång — och går detta på ett utomordentligt spännande och fängslande sätt.
Bokhandeln säljer den för 17:50, inb. 22:50.
BONNIERS

vilkan färg vill Ni ha?
Konservera
trä med
-en gång för alltid!
Påbindad finns som brunt och grönt träkonserveringsmedel samt i form av Påbindatfärg i kulörerna rött, brunt, grönt och tegelröd. I varien ingår också Påbinon färglös och brun, som förutom mot röta även skyddar mot husbocken.
HÅBINOL
HOGANÄS-BILLESHOLMS AB
HOGANÄS

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksområdet: 22 40 20
Telegramadress: *Dagenshetter*
Postgiro: 1616 (för annonser) nummer: 1617 (för prenumeration)
Chefredaktör: *Herbert Tingsten* (Tfn/icke nåbart kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Ståhlberg*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Hedman*
Dagens Nyheters Aktiebolag
Verkst. direktör: *Helge Hallberg*
PRENUMERATIONSPRISEN
Å — Stockholmsupplagan
Stor-Stockholm Övriga tätbebyggda orter
Månad ..... kr. 6:50 6:—
Kvartal ..... » 19:— 17:50
Halvår ..... » 37:50 34:50
Helår ..... » 75:— 69:—
ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1954 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters Expedition, Stockholm 1954

Arméchefen leder övning med befäl

För att förbereda armétillträdesövningen i höst ordnas taktiska övningar med befäl i Gruppförde i södra Dalarna, tiden 9—15 och 22—29 maj under arméchefens ledning.

I dessa övningar deltar de befattningshavare som under armétillträdesövningen skall bekläda poster som kompani- och högre chefer.

Avsikten med övningarna är att möjliggöra planläggning och rekognoscieringar så att utbytet av armétillträdesövningen skall ökas för såvitt befäl som trupp. Härigenom kan också övningstiden under manövern effektivare utnyttjas.

—

Björn vid Strömsund stoppade postbuss

En ovanlig upplevelse fick passagerarna i postbussen från Gäddede till Strömsund vara med om på lördagsmorgonen. De satt som bäst där och tittade på en björn som stod mitt på vägen, ungefär 35 meter framför bussen. När en av passagerarna öppnade bussdörren för att gå ut och ta en bild försvann björnen i skogen. Vedjeln i norra Jämtland har än även gästats av en björn, som ingat en lig alldeles invid byn. (TT, Östersund.)

Vid vad jag här anfört berör emellertid icke kärnan i den oriktiga behandling, för vilken Läfco blivit utsatt, och som till fullo motiverar en staten icke behåller något av den dryga skatt, Läfco i efterhand självt tvingats erlägga från den 20 maj 1941. När herr Lindholm i sitt riksdagsanförande gläder förfut vilseledig fakta och med stöd av klart oriktiga uppgifter gör gällande, att sakkunnigutredningen, i överdet genom "nytt bevismaterial" kullkastats, då har man verkligen fullgoda skäl att tala om skicklighet och kupp.

Seve Ljungman

Hela lagret
UTSÄLJES
från vår affär Drottninggat. 57 som har upphört
Kvarvarande varor utförsäljas i affären Hamngatan 13—15
till fantastiska slumppriser
Ända upp till
50%
EXTRARABATT
100.000-tals värdefulla BÖCKER — romaner, biografier, barnböcker m. m. — bortverkäes utan hänsyn till tidigare priser.
Tusentals ALBUM och FOTORAMAR
Gästböcker Poesialbum Skrivmaskeringsg Reservoirpennor Körkorts- o. passfodral Cigarrettetuier i skinn Presentartiklar i skinn
Resväskor i oxhider Resesäckar, s.k. Bags Necessärer Plånböcker Portmonnäer Portföljer, alla slag
Tag vara på detta tillfälle!
HAMNGATAN 13-15
(Hörnet Malmskillnadsgatan)

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.